

Handwritten signature in red ink, possibly "ი. შ." with a flourish.

რუსეთის გენერალ სუხოტინმა

როგორ მოასტუა

იბერეთის მეფე სოლომონ მეორე

წ. ზიზინაძისა

შასი ხუთი მანეთი

34047

თბილისი

სტამბა „განათლება“ პიტნაყასი, გრაფის ქუჩა, № 10

1920.

სოლომონ იმერთა მეფე როგორ მოაწყუა რუსის გენერალ სუხოვინმა

ეკატერინემ, რაკი მეფე ერეკლე ვერა ღონისძიებით ვერ ჩაიგდო ხელში და ქართლ-კახეთის სამეფო ვერ დასცინცლა, ბოლოს თავის პოლიტიკა შესცვალა და მეფე ერეკლეს გარდა იმერეთის მეფე სოლომონსაც დაუწყო მგლურის თვალით მზერა.

ამ გარემოების ცნობები ეკატერინეს გენ. ტოტლებენმა და ლეომაც აცნობეს. ამათ აუწყეს, რომ საქართველოში იმდენად მეფე ერეკლე არ არის ძნელი მოსატყუებელი და დასაყოლიებელი, როგორც იმერთა მეფე სოლომონიო. ბევრჯერ იყო ისეთი შემთხვევა, რომ მეფე ერეკლესთან ჩვენგან გაკეთებული საქმე სოლომონ მეფემ ჩაშალა და მით ჩვენი საქმეც დაიკარგაო.

ამიტომ საჭირო არის, რომ ერთსა და იმავე დროს ჩვენ ვსცდილობდეთ როგორც ერეკლე მეფის წინაშე, ისევე სოლომონ მეფისაო. ამ დარიგებას ეკატერინემ ჯეროვანი ყურადღება მიაქცია და მალე მის სამზადისაც შეუდგა. პირველი ამის ცდა იყო ისეთ ქართველთა გაცნობა, რომელნიც ეკატერინეს იმერეთის მეფეს და მთლად იმერეთის ერსაც კარგად გააცნობდნენ, ამის შემდეგ თვით ეკატერინე დაფაცურდებოდა საქმის გასაწაღდათ, ესეც მალე მოხდმ და ამათის დახმარებით ეკატერინემ იმერეთის მეფის სოლომონის ყოველისფერი კარგად

შეიტყო და შემდეგ თავის გველური პოლიტიკის შესრულებასაც შეუდგა.

ეკატერინემ დაიწყო სანდო კაცების ძებნა და მალე იპოვნა გენერალი სუხოტინი. ამ გენერალს ეცნობა ეკატერინეს წადილი საქართველოს შესახებ, როგორც წმინდა რუსს გენერალს, ეკატერინეს პოლიტიკა საქართველოს დასაჭერად დიდათ მოეწონა, ყველაფრის შესახებ ეკატერინეს ქება უთხრა და თვითაც დაჰპირდა ამ საჭირო საქმეში მონაწილეობის მიღება.

გენერალ სუხოტინს ეკატერინეს დავალება დიდათ მოეწონა, ნამეტურ კარგმა მოწყალებამ და ჩინების დაპირებამ უფრო გაახარეს, ამიტომ გენერალმა ეკატერინეს დავალების აღსრულების იმედიც მისცა. სუხოტინის თანხმობა ეკატერინეს მოეწონა, მით უფრო რადგანაც ეკატერინემ სუხოტინს თავის სულის საიდუმლოების მოწონება ცხადად შენიშნა.

ეკატერინე დარწმუნდა მალე, რომ მის დავალებას სუხოტინი უსათუოდ ყველაფერს შეასრულებდა, მის ნატვრასაც სწორედ ეს შეადგენდა—ასეთი გენერლის პოვნა და საქმეში ჩაბრუნვა. ამიტომაც ამ გენერალს ეკატერინე უფრო გულისყურიანად მოექცა, თან დიდს დახმარებას, დიდს ჯამაგირს და ჩინებსაც დაჰპირდა—ოღონდ კი შენ ჩემი ნატვრა შეასრულე და მდიდარი საქართველოს პატრონი გამხადეო.

ასეთ დაპირებასთან ერთად ეკატერინემ გენე-

რალ სუხოტინს თავის საკუთარი ფულის ხაზინაც გაუხსნა. ნათქვამია— „ქურდს რა უნდოდა და ბნელი ღამეო“—სუხოტინსაც ეს უნდოდა, რაკი ეკატერინესაგან ასეთი მოწყალების და ბედნიერების იმედი შეიტყო, მის შემდეგ უფრო მხნედ მოიქცა, დროით ნახა გრაფი ტოტლებენი, გენერალი ლვოვი და მათგან შეეტყო ყოველივე თუ იგი როგორ უნდა მოქცეულიყო ერეკლე ან სოლომონ მეფის წინაშე, რომ მის სმშუ.ლებით. რაც შეიძლება უფრო მალე შეესრულებინა თავის სვაფი ხელმწიფის ნატვრა.

ასე გამოწვრთვნის და მომზადების შემდეგ სუხოტინი მოეწყო საქართველოში წამოსასვლელად ამ ახლად გაჩენილმა მგელმა თავის გზის მაჩვენებელს ტოტლებენს სთხოვა და ტოტლებენიც დასთანხმდა საქართველოში გამოჰყოლოდა დამრიგებლად. ზოგნი სუხოტინის გზის მაჩვენებლად გენერალ ლვოვსაც ახელებენ, სუხოტინი თურჲე ეკატერინემ ისეთ სანდო პირად იცნა, რომ მას ორი გენერალი გამოატანა თანა. ესენი იყვნენ გენ. გრაფი ტოტლებენი და გენ. ლვოვი და ესენი ერთათ ჩამოვიდნენ საქართველოში.

პირველად ესენი ქუთაისში ჩამოვიდნენ და სოლომონ მეფეს ესტუმრნენ. ერთ დღეს მეფე სოლომონს სამი რუსის გენ. ერთად წარუდგნენ. ტოტლებენმა და ლვომა მეფე სოლომონს გადასცეს ეკატერინესმგან გამოგზავნილი ფეშქაშები და თან

დავალეხაც. იქვე დიდის ამბით გაიცნეს გენ. სუხოტინი. ტოტლებენმა მეფე სოლომონის წინაშე თავი საქართველოს შესახებ უცოდველად აღიარა, ამას ლვოვიც დაემოწმა. ტყუილის ამბებით მეფე სოლომონი ისე მოხიბლეს, რომ მათ რაც სურდათ სუხოტინს ის ნდობა და პატივისცემა მოუპოვეს მეფის წინაშე.

იმერეთიდან ესენი ტფილისში ჩამოვიდნენ და ერთ მშვენიერ დღეს მეფე ერეკლეს წარუდგინენ და თან გადსცეს ეკატერინესაგან გამოგზავნილი ძვირფასი საჩუქრები და დანაბარები ამბები. ამის შემდეგ მათ საქართველოს გამო მეფის წინაშე თავი იმართლეს. აქაც მეფე ერეკლე ტყუილის ამბებით ერთობ მოხიბლეს და ერეკლემ მათი ყველაფერი ირწმუნა. აქაც გენერლებმა სუხოტინი ერეკლეს დიდის პატივისცემით და თავაზით ვააცნეს და მეფესაც ესიამოგნა მისი ვაცნობა.

სამივე გენ. ტფილისში რამდენსამე ხანს დარჩნენ და შემდეგ გენ. ლვოვმა მეფე ერეკლეს აუწყა, რომ თქვენი და მეფე სოლომონის შესახებ მე ეკატერინეს დიდი მოხსენება გაუგზავნე და ვაცნობე თქვენი ერთგულობაო. ეს ამბავი ამით მომხრეებმა იმერეთშიაც გადაიტანეს და სოლომონ მეფესაც აცნობეს, რომ გენერალმა ლვოვმა ეკატერინეს თქვენს შესახებ ასეთი ქება მისწერაო.

ამ ამბით მოხიბლულ იქმნა ერეკლე მეფე და სოლომონიც. სწორედ ესევე მომხიბვლელი ამბავი

სარწმუნოდ მიუღია მეისტორიე ომან ხერხეულიძეს და ის მეფე ერეკლეს ცხოვრების აღწერაში აი რასა წერს:

„ღვოვმან ივან ლავრენტიჩმა აცნობა ეკატერინე იმპერატრიცას ერთგულება მეფესო ერეკლესი და მეფისა სოლომონისა, ხოლო შემდგომად ამისა იმპერატრიცამ წარუგზავნა დენერალ-მაიორი სუხოტინი და დაიბარა გრაფი ტოტლებენი.“

ტოტლებენი, ღვოვი და სუხოტინი საქართველოში ერთად მოვიდნენ, რომ იმით მათ მოეხიბლათ მეფე ერეკლე და სოლომონი და მასთან გენ. სუხოტინის მოქმედებისთვის კარგი ნიიდაგი მოემზადებინათ, რომ ახლა მაინც შესაძლო გამხდარიყო გენერალ სუხოტინის დახმარებით საქართველოს დასამარება, ნამეტურ კი უნდოდათ სოლომონ მეფე მოეტყუილებინათ და ამით მისი ჯარიც როგორმე მოესპოთ.

ღვოვისაგან ერეკლეს და სოლომონის ერთგულებაზე წერილის მიწერა, ტოტლებენის დაბარება, სუხოტინის დანიშვნა და სხვაც ასეთი სულ ჯადოქარობა იყო და იქითკენ იყო მამართული, რომ გენ. სუხოტინის საქმე გაკეთებულიყო, რომ სათინასაშუალებით მას ერთობ ადვილად შესძლებოდა იმ ერეკლე მეფის ან სოლომონ მეფის მოტყუილება და მით სოლომონ მეფის ჯარის გაწყვეტა. ყოვლივე ეს ცნობები სულ ამ ბოროტებაზე არის აშენებული.

მართლაც, ტფილისიდან ტოტლებენი რუსეთში მიემგზავრება, მის მაგიერ გენ. სუხოტინი რჩება ტფილისში და ის ადევნებს თვალყურს მეფე ერეკლეს მოქმედებას. მცირე ხანს შემდეგ გენ. სუხოტინი და ლვოვი იმერეთში წავიდნენ, მალე ჩავიდნენ ქუთაისში და სოლომონ მეფის წინაშე დაიწყეს მოქმედება და მეცადინეობა. წინეთ თუ სუხოტინს სოლომონ მეფის წინაშე გენ. ტოტლებენმა გაუკეთა საქმე, ახლა ლვოვმა დაუწყო ქება და დიდება სუხოტინს. მოეწყო საქმე ისე, რომ მალე სუხოტინი მეფე სოლომონის წინაშე ანგელოზად იქმნა მიღებული. ამის შემდეგ ლვოვიც გიანხლათ რუსეთში და იმერეთში, მეფე სოლომონის კარზე დარჩა მხოლოდ გენერალი სუხოტინი.

გენერალი სუხოტინი შეუდგა თავის ხელმწიფის დავალების შესრულებას და მით სოლომონ მეფის დალუპვას, იმერეთის ჯარის ამოწყვეტას. მინამ იმერეთში დაიწყებდა გველობას, მან მეფე ერეკლესაც ახედა და დახედა, მაგრამ საიმედო ვერა დაინახა-რა, რადგანაც იფიქრა ეს მეფე ბოლოს სოლომონს მეფეს შეეკითხება და ის კიდევ ჩაშლის ჩვენს საქმესო. თუმცა ეს სვაფი მეფე ერეკლეს კარზე იმასაც კი ეცადა დიდად, რომ ერეკლე მეფე რამე ხიფათში ჩაეგდო, მაგრამ ვერც ეს მოახერხა.

ამიტომაც ეს სვაფი ტფილისს მოსცილდა და იმერეთში გადასახდლა, ერთ დღეს სოლომონ მეფესაც წარუდგა და უამბო მეფე ერეკლეს შესახებ ბევრი

რამ ისეთი ამბები, რითაც მან სოლომონის წინაშე დიდი ნდობაც გაიკეთა. ამ გველმა ისე მოაწყო საქმე, რომ სოლომონ მეფე მალე სუხოტინის დიდი პატივისმცემელი გახდა. სუხოტინსაც ეს უნდოდა, გენ. ისე მოაწყო საქმე და მეფის წინაშე ისე დატრიალდა, რომ ერთ დღეს მეფე სოლომონის წინაშე წარსდგა და შემდეგი მოახსენა, რაც ცხადათ აქვს ანუსხული თვით გენ. დავით ბატონიშვილსაც.

— თქვენო უმაღლესობავ. თქვენ რომ კეთილინებოთ და მე იმერეთის ჯარით დახმარება მომცეთ, მაშინ მე ვეცდები, რომ თქვენის სამეფოს საზღვრებიდან ოსმალთა ჯარი სულ გავდევნოთ და თქვენი ქვეყანაც მათ ზედამხედველობისაგან გავანთავისუფლო და თქვენც თავისუფალი ბრძანდებოდეთ მათგან.

ასეთ თათბირის გამო მეფე სოლომონს გაახსენდა გრაფი ტოტლებენი, გენ. ლვოვი და სხვანი; მეფისაგან უამისობა არც შეიძლებოდა, რადგანაც იგი ერთობ ფრთხილი კაცი იყო. ეს იქვენეულობა მეფე სოლომონს სუხოტინმა კარგად შენიშნა. ამიტომ ამ სვავმა მეფეს გაახსენა ტოტლებენის და ლვოვის ბოდიში და თავის გამართლება მათს წინაშე. მეფესაც გაახსენდა ტოტლებენი და ლვოვი და მით დაშოშმინებულ იქმნა, მეფე სოლომონს რუსეთის ლალატის ყველაფერი დაავიწყა ტოტლებენის და ლვოვის თავის გამართლებამ.

მცირე ხნის შემდეგ სუხოტინმა კვალად გაახ-

სენა მეფე სოლომონს წინანდელი მიმართვა და იმე-
რეთიდან ოსმალთა განდევნაზე დაპირებანი, ბევრის
თათბირის შემდეგ გენ. სუხოტინმა სოლომონ მეფე
სასტიკად მოხიბლა, ამ გველმა თავის გაიძვერაობით
სოლომონ მეფე, ეს ჭკვიანი და ფრთხილი კაცი
მთლად ხელში ჩაიგდო და ბოლოს, როგორც იქნა,
მეფე დაიყოლია ოსმალებზე გასალაშქრებლად. ამის-
თვის შეუდგენ იმერეთის ჯარის შეყრას და სამზადისს.

— ბატონო მეფეო, თქვენ ინებეთ მარტო ჯა-
რის ბოძება, სხვა რამ დახმარება თქვენი უმაღლე-
სობისა ჩვენთვის საჭირო არ არის. თვით თქვენი
წამობრძანებაც არ არის საჭირო. მთავარსარდლობას
ჩვენ გავსწევთ. ამისთანა საქმის შესრულებით მე
დიდი სურვილი მაქვს, რომ თქვენს უმაღლესობას
რამე სამსახური ვაჩვენოთ და ამით თქვენს ქრისტიან-
ობასაც დახმარება გავუწიო. მაქვს აგრეთვე დიდი
სურვილი, რომ მე ჩემის ცდით თქვენს ქვეყანასაც
რამე ადგილები შესძინო და სიკეთე ვქნა... ჩვენი
ხელმწიფის სურვილიც ეს გახლდათ წინეთ და ესე-
ვე გახლავთ დღესაც, თვით მეც ეს დავალება მო-
ცა, რადგანაც მას თქვენი ქვეყნის დიდი სიბრალუ-
ლი აქვს, თქვენი ქვეყანა საქრისტიანო ქვეყანა
არის და დიდი ცოდვა გახლავთ, რომ იგი თათრე-
ბის მიერ იყოს დამონებული. ასე რომ ჩემი გალა-
შქრება პირდაპირ ჩვენი ხელმწიფის წადილია და
ჩვენგან კიდევ მისი წადილის შესრულება გახლავთო.
ბევრის მელურის დალოლიავენების შემდეგ სო-

ლომონ სეფე ერწმუნა სუხოტინს და გადასწყვიტა გენ. დავალების შესრულება და ჯარის ბოძება. მალე ამის ბრძანებაც გამოიცა და შეყრილ იქმნა იმერეთა მეფე სოლომონის ლაშქარი. ჯარი მოიკრიბა 30 ათასამდე კაცი და 5 ათასი კაცი ლაშქრათ მსახურნი. ყველა ესენი აღვსილ იქმნა იარაღით და ებოძა გენერალ სუხოტინს.

გენერალი სუხოტინი ქართველების და თავის ჯარით, მალე მოეწყო. მოემზადა და 1779 წ. გაემგზავრა ფოთისაკენ საბრძოლველათ. ამ გალაშქრების შესახებ დავით ბატონიშვილი სწერს შემდეგს:

„სუხოტინი დენერალი შდავიდგ ფოტს (?) და სურდა დაპყრობა მისი, მტერსა ვერ უძლო და უკუ მობრუნდა იმერეთსა, ეს არის, ეს ორიოდე სიტყვა გახლავათ ამ ბოროტების შესახებ დარჩენილი, ისიც ვისგან დაწერილი, რუსეთის გენერალ ლეიტენანტისაგან, დავით გიორგის ძისაგან, რომელმაც თავის სამეფო გენერლობაზედ გაცვალა და რომელიც გადაგვარებულიც იყო. მეტი რა გზა არის. ჩვენიც ეს უნდა ვიკმაროთ დაამავ დავითის ცნობებით უნდა ვისაუბროთ ამ დასაღუპს დიდს ბოროტებაზედ, ამ სამწუხარო გარემოების შესახებ ჩვენი ისტორია ერთობ მდუმარებს. ესეც საკვირველია, რომ ამ გველური ბოროტების შესახებ ან დავით ბატონიშვილმა დასტოვა ეს ცნობები ამ ბოროტების შესახებ და ასევე სხვა ცნობანიც, ესეც საკვირველია ამისაგან, რადგანაც ეს გადაგვარებული ცხოველი იყო და მასთან მეტად უნიჭოც.

სუხოტინის ბოროტების შესახებ ჩვენ ბევრს არ ვილაპარაკებთ, თვით მისი ცნობები გამოაჩენს თუ იგი რა უნდა ყოფილიყოს და ან მას რა დიდი მნიშვნელობა ურდა მიეცეს საქართველოს ისტორიაში. იმერეთის შეკრებილ ჯარს ქუთაისში, ერთ ალაგას მეფე სოლომონი დახვდა და სიტყვა უთხრა მხედრობას, შეაქო იგინი და შეაქო რუსის გენერალი სუხოტინი, რუსის მოსული ჯარი და ეკატერინე ხელმწიფე, სუხოტინიც ამას ნატრობდა.

შემდგომ ამის მოხდა ეს, სუხოტინი მალე ჩავიდა ფოთში და აღნიშნულ დღეს ომიც იქმნა დაწყობილი. სუხოტინმა ომში მოწინავე ჯარათ სულ ქართველები დააყენა და რუსები კარგა მოშორებით დააყენა ზარბაზნების მსროლელათ. ამის მიზეზათ მან ის გამოაცხადა ჯარში, რომ ზარბაზნები თებოსან ჯარზე კარგა შორს უნდა იდგესო. იმერეციც დაემონენ გენერალს.

ომის პირველ დღესვე ოსმალებმა გაიმარჯვეს, რადგანაც მათ უფრო კარგი სამზადისი ჰქონდათ, სამი დღის განმავლობაში ოსმალებთმა ქართველი ჯარი სულ მოსპეს, ამ დროს, გენერალ სუხოტინმა თავის ჯარი უკინ დასწია და ომი გააჩერა, იმავ დღის საღამო ეამს ფოთიდან რუსის ჯარი ქუთაისისაკენ გაიპარა და მალე ქუთაისში ჩავიდა დამარცხებული და იმერთა ჯარით გაწყვეტილი.

დამარცხების ამბავი მეფეს მალე აცნობეს, მეფეს დიდათ ეწყინა და გენერალს საყვედური უთხ-

რა, მე არ ვიცოდი თუ ასე მოხდებოდა, თორემ მე იმერეთის ჯარს თქვენ არ მოქცემდით. მე ამის არ ვიცოდი, ეს ჩემი ქვეყნის დიდი ზარალია და დაღუპვა.

ასეთი შენიშვეის და საყვედურების შემდეგ გენ. სუხოტინმა მოიკრიბა კიდევ თავისი გველური პოლიტიკა და მეფე სოლომონს დაუწყო ფლიდურათ ლაპარაკი და თავის გამართლება ასე:

თქვენო უმაღლესობავ, მართლია თქვენი ჯარი სოისპო, მაგრამ მის ნაცვლათ თქვენ და თქვენ ქვეყანას თავიდან აცდა ოსმალოს ჯარის შემოსევა და მთელი თქვენი სამშობლოს აოხრება, ქალაქების დაქცევა და ხალხის გაჟლეტა. ოსმალებს ჩვენ კარგ დროს შივასწარით, ფოთში დიდი ძალი ჯარი ჰყოლოდათ მოყვანილი და იგინი თურმე ფიქრობდნენ, რომ მთელი იმერეთი უნდა დაეჭირეთ და თქვენი სამეფოც მოეშალათ.

მართალია ჩვენ მოვისპენით, მაგრამ მიტომ მათი მხედრობაც მოვსპეთ და ამ გსით თქვენ ქვეყანას თავიდან ავაცდინეთ უბედურებანი. დღეს ისინი იმერეთში ადვილათ ფეხსაც ველარ შემოდგამენ, მხოლოდ თქვენ უნდა იქონიოთ ფხიზელი მხედველობა, ამას გარდა უსათუოთ მეფე ერეკლეს და ეკატერინესაც შევლა უნდა სთხოვოთ, რომ ჯარი მოგვაშველონ და ამით უზრუნველი ჰყოთ თქვენი სამეფო და ტახტი. ერეკლე მეფეს თქვენ გაუგზავნეთ კაცები და ეკატერინესა და პატიომკინთან მე გიახლებით და მე ვაუწყებ თქვენს დავალებას და ოხოვნას.

ამ ბოროტმა გენერალმა ასე მოატყუილა მეფე სოლომონი. თავის ბოროტებაში ხელები დაიბანა და მეფის სოლომონის წინაშე ანგელოზათ გამოვიდა. მაგრამ ამან თავის ბუროტება და გველობა არც შემდეგისათვის დასტოვა, ნათქვამია:— „გველს აბა ვინ ეტყვის, გველო რათა ხარ კრელიო“ სუხოტინიც ასე იყო. ასე მოატყუილა სოლომონ მეფე და ასეთივე მოტყუილება არც შემდეგ დროისათვის მოაკლო.

ასეთი უბედურება არ აკმარა მეფე სოლომონს ამ გველმა და იმავე დავითის და ბაგრატის ცნობით, გენერალი თავის ჯარით მალე წავიდა რუსეთს და მგზავრობის დროს, იშოვნა სანდო კაცები და ოსმალთ შეატყობინა საიდუმლოთ და მოტყუილებით რასაკვირველია იმერეთის დასაღუბათ, რომ სოლომონ მეფე ოსმალეებზე ძრიელ გულ მოსული იყო. ეხლა ოსმალთა საწინააღმდეგოთ მან რუსეთის ეკატერინა იმპერატორიკას მიმართა და მოციქულათ თვით რუსის გენერალი სუხოტინი გაუგზავნაჲ. სუხოტინს ამისთანა დაბეზლებით აი რის იმეტი ჰქონდა

იმერეთის მეფეს ეხლა ჯარი აღარ ჰყავს, მე ჩემის ჯარით იმერეთილამ რუსეთში მივდივარ.

ამიტომ ოსმალეთი იმერეთს თავისუფლად შემუსვრიან, აიკლებენ ქალაქებს, დახოცავენ ხალხს, მოშლიან სოლომონ მეფის ტახტს და მაშინ სოლომონს ორში ერთი დარჩება, ან დახმარების ძებნა

და ეკატერინესთან მიმართვა შველის სათხოვნელად და ან სამუდამოთ იმერეთის სამეფოს დაკარგვა. ასე დაიმშვიდა გენერალმა გული და ასეთის საიმედო გეგმით წავიდა იგი რუსეთში.

თავისი ნაქმარი გველოზა და ბოროტება ჯერეთ პატიომკინს გადასცა და მერე ეკატერინეს, ამის შემდეგ, პატიომკინი და ეკატერინეც იმერეთს შორილამ მგლურის თვალით უმზერდნენ და მუდამ დღე უცდიდნენ სოლომოე მეფის კაცების მისვლას და დახმარების მისაცემად თხოვნას, მაგრამ იმერეთის მეფეს კაცები არსად სჩანდნენ. მგლების ლოდინიც ლოდინათ რჩებოდა.

ბოლოს აი რა გამოიჩინა თურმე ბატონიშვილების მოწმობით: ოსმალებს იმერეთის წინააღმდეგ სულ არაფერი საშუადისი ჰქონიათ, მათ არც იმერეთის დაქვერა სდომიათ, არც სოლომონ მეფის ტანჯვა, არც ხალხის ხოცვა, არც ერთი რამ ბოროტებანი, მათ სურვებიათ მარტოდ გენერალ სუხოტინის გაძევება საქართველოდამ რუსის ჯარით, ამის მეტი სხვა არაფერი. რაკი ეს ეგრეთი გენერალი თავის გველოზით წავიდა რუსეთში და თან წაიყვანს რუსის ჯარი, ამიტომ ოსმალეთმაც იმერეთზე. გალაშქრებას თავი დაანება, ამის შემდეგ, იმერეთში ოსმალთაგან უსამართლოდ ქათამიც არავის აუფრენია, მეფე სოლომონი ისეთ შიშში იყო ჩამარდნილი, რომ აღარ იცოდა რა ექმნა და ოსმალეთიდგან ქვეყნის დარბევას მუდამ დღე ელოდა. ეს შიშიანობა სოლო-

მონ მეფემ ერეკლე მეფესაც შეატყობინა, ესეც მი-
ეცა ფიქრს.

ყოველივე ასეთ შიშინანობამ ხელი შეუწყო
ქართველთ შინათ გამცემთა განძრახვას და წადილს.
ამ გარემოების ხელის შეწყობამ გამოიწვია 1783 წ.
ტრაქტატის დაწერის სიადვილე და ყოველივე ის,
რაც კი მოხდა ამ ტრაქტატის დაწერის და მიღების
დროს. ამ გარემოებამ დაამშვიდეს პატიომკინის და
ეკატერინეს გულიც.

იმავე ბატონიშვილების მოწმობით უნდა მოვი-
ყვანოთ შემდეგი.

ფოთში იმერეთის ჯარის მოსპობის ამბავმა დი-
დათ გაახარეს პატიომკინი და ეკატერინეც. მიზეზი
ამ გახარებისა გახლდათ ის გარემოება, რომ რუსე-
თის გენერლების თვალში, მეფე ერეკლეს ჯარზე,
უფრო მეტად იმერეთის ჯარი სახელოვნებდა, ომ-
შიც ესენი უფრო ყოჩაღები იყვნენ და მარდი მე-
ომარი, ვიდრე მეფე ერეკლეს მხედრობა. იმერეთის
ჯარს იარაღიც უფრო უკეთესი ჰქონდათ თურმე,
ვინემც ქართლის ჯარს.

გარდა ასეთის ღირსების იმერეთის ჯარისა და
სარდლების მოტყუილებაც უფრო ძნელი იყო, ვი-
დრე ქართლის, ყველა ეს ღირსება კიდევ ქართლის
მეფე ერეკლეს ყოველთვის იმ გზაზე აყენებდა, რომ
იგი ვერც ერთ საქმეს რუსეთთან ვერ დაიჭერდა და
ვერ გადასწყვეტდა ისე, რომ მის შესახებ იმერეთის
მეფეს სოლომონს არ შეჰკითხებოდა, სოლომონი

კიდევ ისეთი ფრთხილი კაცია, რომ იგი ერეკლე მეფეს ყოველთვის აფრთხილებს რუსებთან დაახლოვებასა და კავშირში.

გრავ ტოტლობენი და გენ. ლვოვიც ისე უსაბუთებდნენ ეკატერინეს, რომ სოლომონ მეფე მეტად საფრთხილო კაცია, ერეკლე მეფესთან ჩვენ ბევრჯერ გავაწყეთ საქმენიო, მაგრამ ბოლოს ერეკლე მეფე მას შეეკითხა და იმან კი ყველაფერი ჩაშალა და ჩვენი შრომაც დაიკარგაო. სუხოტინის წინაშე ასე აუწყეს: თუ ჩვენ გვინდა, რომ საქართველო ჩავიგდოთ ხელში, მაშინ ჯერეთ იმერთი უნდა მოვსპოთ და სოლომონ მეფე და მის მერე უნდა დავიწყოთ ცდა მეფე ერეკლეს დაყოლიებაზედო. მინამ სოლომონ მეფე ცოცხალია და იმერეთის სამეფო იარსებებს, მინამ მეფე ერეკლეს ჩვენ ვერ დავიახლოვებთო.

ამიტომაც ჩვენ პირველად იმერეთი და სოლომონ მეფე უნდა მოვსპოთ და მერე უნდა ვიმეცადინოთ ჩვენის გეგმით.

ასე შეასრულეს ყოველივე და თავიანთის გველობით, იმერეთის მეფის ჯარი გენ. სუხოტინს გააწყვეტინეს უღმერთოთ. მე-ე ისიც მოაწყეს, რომ მეფე სოლომონი ოსმალებთან საიდუმლოდ დააბეზღეს, რომ სოლომონ მეფე თქვენ წინააღმდეგ რუსეთს დახმარებას სთხოვსო და ამ ხერხით უნდოდათ, რომ ოსმალნი აღეძრათ იმერეთის წინააღმდეგ და მერე იმერთი ოსმალოს მახვილით მოსპობილიყოს, მაგრამ ვერც ეს მოხდა და რუსებს წადილი ვერ შეუხსრულდათ.

რაც სთქვა გენ. პატიომკინმა ეკატერინეს წინაშე და აცნობა, რომ სოლომონ მეფე მეტად ფრ-

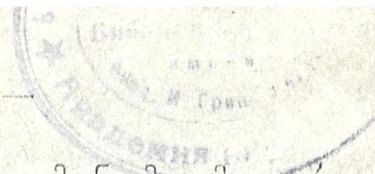
თხილი კაცია და მისი მოტყუილება ერთობ ძნელი-
აო. ეს გამართლდა და შესრულდა ასე. რუსებმა ვერ
მოატყუეს სოლომონ მეფე. როგორც იქნა ხელში
ჩაიგდეს მეფე ერეკლე, მერე ამისი შვილი გიორგი,
გიორგის შვილს დავითს მისცეს რუსის გენერლობა
და მის მაგიერ ჩამოართვეს სამეფო. მოაწყვეს ისიც,
რომ ქართლ-კახეთის სამეფოც ხელში ჩაიგდეს და
შეიერთეს. მაგრამ ვერა ქმნეს რა და ხელში ვერ
ჩაიგდეს სოლომონ მეფე.

თვით უკანასკნელ დროს, რუსთა გიორგი მე-
ფემ ქართლ-კახეთის სამეფო რუსეთის იმპერიას
დაუკავშირა. მაშინ რუსეთის მთავრობის დავალებით,
გიორგი მეფემ სოლომონ მეფეს კაცები გაუგზავნა
და ძველ ჩვეულებისაშებრ სოლომონ მეფეს აცნობა
ეს ამბავი სიხარულით, ესეც შეუთვალა, რომ „იქ-
ნება თქვენც ისურვოთ რუსეთან შეერთება.“ სო-
ლომონ მეფე გაკვირდა ამაზედ, ერთობ გვიან შეი-
ტყო ეს განძრახვა გიორგი მეფისა, თორემ ამას იგი
უსათუოდ ჩაშლიდა. სოლომონ მეფემ გიორგი მე-
ფეს პასუხის ნაცვლად ესეთი თქმულება შემოუთვალა:

„ყალ წაღებულნი ხავს ეჭიდებიანო.“ ეს იყო
სოლომონ მეფის პასუხი. თვით იმერთა დიდებულ-
ნიც გაკვირდნენ, ამაზედ სთქვეს:

„ქართველნი სტყუედებიანო, ერთმანეთს ლა-
ლატობენო და ვითარცა წყალწაღებული ხავს ეჭი-
დებიანო“ ამ შეერთების შესახებ მთელს იმერეთში
უცბად გავარდა ხმა და იმერლებმაც დაიწყეს სინა-
ხულით ასე ლაპარაკი:

„განსყიდეს ვითარცა გამცემულთა, ქვეყანა და
მოცილიანო სასყიდელსა განსყიდულისასო“ ასე მო-
წმობს ამას ისტორიკოსი პლატონ იოსელიანი.

ასე და ამ გვარად, სოლომონ მეფემ გიორგი მეფის განძრახვა ერთობ გვიან შეიტყო, თორემ ეს უსათუოდ ჩაშლიდა საქართველოს შეერთებას რუსეთის იმპერიასთან, თუნდ მიუხედავად მის, რომ ამ დროს კოვალენსკი 10 ათასი ჯარის-კაცით იყო ტფილისში შემოსული ახლად შეერთებული საქართველოს სამართავად, რუსეთმა სოლომონის დამორჩილებას არც შემდეგ დროს დაანება თავი, როცა მათ ქართლ-კახეთის სამეფო დაიჭირეს, მაგრამ მაინც ვერ მოატყუეს სოლომონ მეფე.

34044

ქართლ-კახეთის სამეფოს დაჭერის შემდეგ რუსებს სადარდელია იმერეთთა და სოლომონ მეფე გაუხდათ. სოლომონი ნებით არ შორჩილდებოდა რუსებს, ვერც ფულით ატყუილებდნენ და ვერც სხვა გზით უხერხებდნენ დაჭერას ბოლოს რუსებმა სოლომონ მეფეს ომი აუტყვეს. ერთს ომში რუსებს სოლომონ მეფე ტყვეთაც ჩაუვარდათ, მეფე მაგრათ შეიპყრეს და ტფილისში ჩამოიყვანეს და ცახეში დაამწყვდინეს.

აქაც ჭკვიანმა და შორსმჭვრეტელმა მეფე სოლომონმა მოახერხა ოსტატურად გაპარვა. ტფილისიდან რუსებს გაექცა და ახალციხეში გადავიდა, იქიდან იმერეთში და დაიწყო იმერეთის მართვა-გამგეობა. ამ გაქცევის გულისათვის ტფილისში რამდენიმე კაცი დაახრჩვეს და ისარლოვის მეუღლეს ანნას სახლში ყარაულები დაუყენეს და გაჩხრიკეს. ბოლოს დააპატიმრეს კიდევ, რადგანაც

თურმე ეს ქალი უჩარხავდა საჭმეს თავის სახლში და ის უზიდავდა მეფე სოლომონს საჭმელს. სოლომონ მეფე მარტო ამ ქალს ენდობოდა თურმე, ტფილისში საჭმელების კეთებას რუსებისაგან მოწამვლის შიში ჰქონდა.

ისარლოვის მეუღლეს მთავარმართველმა შენიშვნა მისცა, რომ შენ თუ იცოდი მეფე სოლომონის გაქცევა, რატომ არ შეგვატყობინეო.

ანა ისარლოვმა მიუგო:

— მე არ ვიცოდი ეს ამბავი და მეფე სოლომონი არც გვეტყოდა ჩვენ. მაგრამ მოგახსენებთ იმასიც, რომ გინდ მეფე სოლომონს ეთქვა ჩვენთვის, ჩვენ მაინც ჩვენ მფარველ მეფეს ვერ გავცემდით, არავის არათურს ვეტყოდით.

ასე და ამგვარათ 1770 წლიდან მოყოლებული, 1810 წლამდე რუსებმა ბევრჯერ დაიჭირეს სოლომონ მეფე და თვისი კბილები ჩაავლეს, მაგრამ მოკვნიტით კი მაინც ვერ მოკვნიტეს.

ისიც მართალია, რომ იმერეთი რუსეთმა 1810 წ. შეიერთა, მაგრამ სოლომონ მეფე მაინც ვერ იკდეს ხელთ და ის ოსმალეთში გაექცათ და ტრაპისონში მიიკვალა 1915 წ. ასე და ამგვარათ ეკატერინეს და პეტროპოლისის მოსახრება სოლომონ მეფის შესახებ გამართლებული იქმნა და ეს ვმირი კაცი რუსებმა ვერ დაიჭერეს.